

วัฒนธรรมดั้งเดิมของชาวเอเชีย นั้น เกี่ยวพันกับการผลิตเพาะปลูกข้าวอย่างมาก มีพิธีกรรมสำคัญในทุกขั้นตอนการเพาะปลูก ภายหลังเมื่อศาสนาต่าง ๆ ทั้งพราหมณ์ พุทธ คริสต์ อิสลาม ฮินดู ได้เข้ามามีบทบาท ทั้งข้าวและความเชื่อจึงถูกผนวกรวมเป็นเนื้อเดียวกัน และมีการสร้างอัตลักษณ์ที่แตกต่างกันออกไป แต่ยังคงความใกล้เคียงกันอยู่ในหลายมิติ

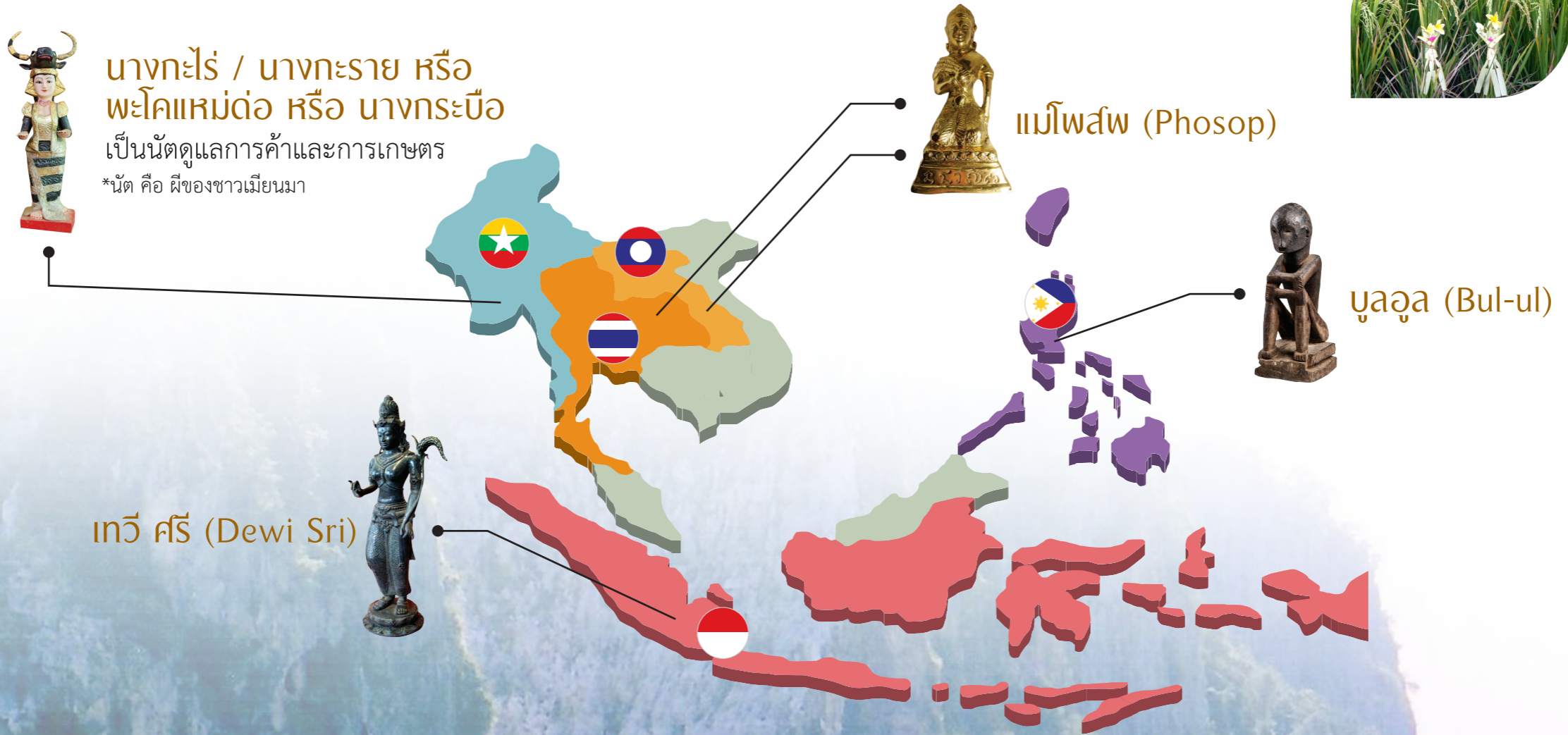
เทพี พิ เจ้า ในนาข้าวเอเชีย

ผู้พิทักษ์พืชนา

การที่ข้าวเป็นผลผลิตสำคัญที่ปรากฏอยู่ในสังคมเกษตรกรรมของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มาแต่โบราณ ข้าวจึงเป็นเสมือนศูนย์กลางในการหลอมรวมวิถีชีวิตของผู้คนในภูมิภาคแห่งนี้ ที่ปรากฏให้เห็นเป็นนามธรรม คือ **คติความเชื่อเรื่องเทพสตรีผู้มีอำนาจบันดาลความอุดมให้แก่ข้าว** อันเกิดจากการผสมผสานแนวคิดเรื่องวิญญาณหรือพลังชีวิตที่มีอยู่ในธรรมชาติดั้งเดิมของผู้คนในภูมิภาคแห่งนี้ เข้ากับอิทธิพลความเชื่อว่า **พระธัญญลักษมี (Dhanya Lakshmi)** ซึ่งเป็นปางหนึ่งของพระลักษมี เทพสตรีในศาสนาฮินดู ซึ่งอวตารมาทำหน้าที่ปกป้องรักษาข้าวให้อุดมสมบูรณ์ นอกจากนี้ยังมีความเชื่อในเรื่อง **พระแม่โพสพ** ที่ปรากฏในสังคมไทย หรือ ที่ชาว สปป.ลาว เรียก **แม่โคสพ (หรือ โคส)** นอกจากนี้ยังมีเทพที่ใกล้เคียงกัน เช่น **เทวี ศรี (Dewi Sri)** ซึ่งเป็นเทพีแห่งข้าวตามความเชื่อของชาวชวา, ซุนดา และบาหลิ ในประเทศอินโดนีเซีย และ **โปอีโน นอการ์ (Po Ino Nogar)** เทพเจ้าแห่งข้าวตามคติชนของประเทศกัมพูชา ส่วนทางฟิลิปปินส์นั้น จังหวัดอิฟูเกา อันเป็นที่ตั้งของนาขั้นบันไดบานาเวซึ่งเป็นมรดกโลกนั้น มี **บูลูล (Bulul)** ฝักรูปบุรุษ เพศชายแกะสลักจากไม้หรือหิน คอยเฝ้านาอยู่

พระธัญญลักษมี (Dhanya Lakshmi)

พิพิธภัณฑ์ข้าวที่รัฐเคดาห์ พิพิธภัณฑ์ข้าวแห่งนี้เป็นที่ถวายเป็นพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติแห่งแรกของประเทศมาเลเซียและเป็นอันดับสี่ของโลก (รองจากญี่ปุ่น เยอรมนี และฟิลิปปินส์) โดยพิพิธภัณฑ์แห่งนี้สร้างขึ้นเพื่อเป็นเกียรติแก่ชาวนาผู้ทุ่มเทหยาดเหงื่อแรงงานเพื่อเพาะปลูกข้าวเลี้ยงดูคนในประเทศ นอกจากนี้ ยังเชิดชูประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และความสำคัญของการเพาะปลูกของรัฐเคดาห์อีกด้วย

นิทรรศการ พิพิธอาเซียน ภาค 6 : ข้าว สายใยอาเซียน
A Journey Through ASEAN part 6 : ASEAN Rice = ASEAN Life
59-08 / No. 05

ผลิตโดย
โครงการกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการ
สำนักงานอุทยานการเรียนรู้ (TK park) สำนักงานบริหารและพัฒนาคณะความรู้ (องค์การมหาชน)